

DET. KGL. BIBLIOTEK
KØBENHAVN
SMAATRYKSAFDELINGEN

Fra 23. Marts til 29. August

**Dansk Samlings Ordførertaler paa Rigsdagen
under Scavenius-Politikkens sidste Maaneder**

Pris 30 Øre - Udgivet af Dansk Samling

Efter at DANSK SAMLING ved Folketingsvalget den 23. Marts 1943 var kommet ind paa Rigsdagen, viste det sig hurtigt, at der var Brug for den særlige Indstilling til Krigstiden og navnlig til Forholdet til Besættelsesmagten, som DANSK SAMLING havde givet Udtryk for i sit hidtidige Arbejde og i sin Valgkampagne. Allerede ved det første ordinære Møde i det nyvalgte Folketing kom en Sag til Behandling, hvori DANSK SAMLING's Synspunkter kunde komme til Orde.

Ingen Kommunevalg i Sønderjylland

Det drejede sig om en Lov om Ændringen af Loven om Udskydelse af de kommunale Valg. Efter at man nu havde gennemført Valget til Rigsdagen, mente man ogsaa at kunne gennemføre Valgene til de kommunale Raad paa normal Maade. En Undtagelse her dannede Kommunerne i Sønderjylland, hvor der mange Steder sad Repræsentanter for det slesvigske Parti i Kommuneraadene. Det slesvigske Parti havde ikke deltaget i Folketingsvalget, og det mente, med Paaskud i den tyske Folkegruppes Deltagelse i Krigen, heller ikke at kunne deltage i de kommunale Valg. Da man imidlertid fra dansk Side ønskede at opretholde Mindretalsrepræsentationen i Kommuneraadene, forelagde Indenrigsminister *Jørgen Jørgensen* det omtalte Lovforslag, hvorefter Kommunevalgene i *Sønderjylland alene* blev udskudt endnu et Par Aar. Under Debatten holdt *Robert Stærmoose*, der blev valgt til Formand for DANSK SAMLING's Folketingsgruppe, følgende Tale:

»Dette Lovforslag drejer sig jo om Udøvelsen af en Borgerret i et folkestyret Samfund, og der kan derfor være Grund til at overveje, om det er rigtigt at gøre Forskel paa Borgernes Udøvelse af denne Ret inden for vort Land, navnlig naar Skellet som her skal trækkes ved Kongeaalen. Sporene fra Sønderjyllands Historie skræmmer, og naar vi ser tilbage i Tiden, maa vi ogsaa indrømme adskillige Fejlgreb begaaet ved, at Skellet mellem Sønderjylland og det øvrige Land er blevet trukket op fra danske Myndigheders Side.

Det forekommer os, at det foreliggende Lovforslag vil medføre et saadant Skel, især da de kommunale Valg formentlig vil blive gennemført nu, kort Tid efter et Valg, der med Folkestyreprincippet som den alt beherskende Idé har samlet den største Vælgertilslutning i vor Historie. Hvis Sønderjylland nu skal være uden for, vil Skellet mellem Sønderjylland og det øvrige Land blive en følelsesmæssig Realitet.

I Bemærkningerne til Lovforslaget hedder det, at Undtagelsen med Hensyn til Sønderjylland gøres for den tyske Folkegruppes Skyld. Medlemmerne af den tyske Folkegruppe er jo imidlertid danske Statsbor-

gere, og Udøvelsen af den kommunale Valgret er Udøvelsen af en Statsborgerret. Naar vi tænker tilbage paa dansk Politik over for den tyske Folkegruppe, er det vor Stolthed at kunne sige, at vi altid har ydet denne Folkegruppe fuld Statsborgerret, og det bør naturligvis ogsaa gøres nu, hvor det drejer sig om de kommunale Valg, men der bør paa den anden Side heller ikke gives mere end almindelig Statsborgerret. Hvis der i Stedet for det foreliggende Forslag havde været fremsat Forslag om udvidet Adgang til Stemmeafgivning for Vælgere med midlertidigt Ophold i Udlandet, som det var Tilfældet ved Rigsdagsvalget, saaledes at man herved opnaaede fuld Adgang for den tyske Folkegruppe til at stemme, vilde vi have givet et saadant Forslag vor Tilslutning; men det er mit Partis Mening, at saafremt man ikke kan gennemføre kommunale Valg i Sønderjylland nu, da bør de kommunale Valg udsættes i hele Landet, indtil hele vort Land kan gaa til Valg samtidigt.

Det foreliggende Lovforslag trækker et uønskeligt Skel mellem Sønderjylland og det øvrige Land paa et væsentligt borgerligt Omraade, og saafremt Bestemmelserne herom opretholdes, agter mit Parti at stemme imod Forslaget.«

De øvrige Ordførere *beklagede* Forslagets Fremkomst, *men* kunde gaa med til det. Ved Afstemningen vedtoges Lovforslaget mod DANSK SAMLING's tre Stemmer.

To Taler af Ove Hoff

Et Par Uger senere fik *Ove Hoff* Lejlighed til at holde to store Taler mod Forslag, der var fremsat af Minister *Gunnar Larsen*. Forslagene drejede sig dels om en Nyordning af det danske Vejvæsen og dels om Foranstaltninger til Sikring af Limfjordstangerne. Det var Forslag, der havde været fremme i Samlingens 1. Afdeling, og *Ove Hoffs Taler* blev derfor de eneste større Indlæg i Sagerne.

Af *Ove Hoffs Tale* om Forslagene til Love om Vejvæsenets Nyordning aftrykkes det principielle Afsnit, hvori Spørgsmaalet om Centralisering kontra Decentralisering behandles.

Det er jo ganske givet, at den Betydning, Danmarks Vejnet under Indflydelse af Automobiltrafikken har faaet i de sidste Aartier, har medført at det bliver nødvendigt at gaa til andre Regler for Vejnettets Administration, Udbygning og Vedligeholdelse end dem, der var gældende, inden Automobiltrafikken begyndte at spille nogen Rolle. Desuden er det givet, at der maa skabes en vis Form for Centralisering, eller man maa maaske snarere sige, en vis Form for forpligtende Samarbejde mellem de lokale Vejstyrelser, idet Hovedlandevejenes Beliggenhed, Bredde, Profiler og Belægning er Spørgsmaal, som rækker ud over Amtskommunernes Interesseomraade og ikke uden videre kan overlades Amterne til Afgørelse.

Det maa imidlertid meget stærkt fremhæves, at Danmarks Landeveje først og fremmest har lokal Betydning. Spørgsmaalet om Landevejenes Beliggenhed og Farbarhed er først og fremmest et Spørgsmaal

af Interesse for Sognene, for Amterne og for Landsdelene, idet langt den største Del af Trafikken foregaar inden for disse Omraader, og skal der en Centralisering af Vejvæsenet til, saa maa det indskærpes, at Centraliseringen ikke bør drives videre end allerhøjest nødvendigt. En saadan Centralisering er i nogen Grad paakrævet, og det er derfor rimeligt, at den højtærede Minister har fundet det nødvendigt at fremkomme med et Forslag som det, der her foreligger, men det er jo engang saadan, at enhver Lov kan administreres paa forskellige Maader, og en Lov som den, der her er fremlagt, kan, naar den føres ud i Livet, administreres med en større eller mindre Tendens til Centralisering. Hvis man som mit Parti og jeg hælder til den Anskuelse, at det gælder om at decentralisere, gælder om at lægge saa mange Sager som muligt ud til lokal Afgørelse, og naar man mener, at Landets Administration allerede paa mange og væsentlige Punkter er mere centraliseret, end den burde være, er det ikke uden Betænkelighed, at man anbefaler en Ordning, som medfører en forøget Centralisering, og der er her ganske særlig to Forhold, som jeg i denne Forbindelse vil have Lov til at fremhæve.

Det første er selve Oprettelsen af Vejdepartementet. Uden ligefrem at oprette et Vejministerium, hvad vel intet Menneske har drømt om, har man ved dette Forslag valgt at henlægge Vejstyret under den største Organisationsenhed, som vi har inden for dansk Centraladministration. Man kan ikke lade være med at undre sig over, om det virkelig skulde være nødvendigt at gribe til et saa voldsomt Apparat, naar man betænker, at de fleste af vore Ministerier har eet Departement, og at det, som for blot et Aar siden var Ministeriet for offentlige Arbejder, og som dengang kun havde eet Departement, nu er blevet to Ministerier med to Departementer. Man faar uvilkaarligt den Tanke, at Tankerne om at lade et Vejdepartement være den øverste Vejstyrelse herhjemme, stammer fra den Tid, da den højtærede Minister omgikkes med Planer om at lægge hele Landevejstrafikken og Færdselslovgivningen ind under Vejstyrelsen. Med Hensyn til dette kan man sige, at det vel i og for sig kan være ligegyldigt, om man kalder en saadan Overstyrelse et Departement, et Direktorat eller et Overinspektorat; men det er ikke helt ligegyldigt; Erfaringen viser, at jo større Rammer man giver en Organisation, des større Indflydelse vil den i Tidens Løb komme til at faa. For mig staar det saadan, at selve Tilstedeværelsen af et Vejdepartement vil betyde, at det foreliggende Kompleks af Lovforslag, om det gennemføres, vil blive administreret med en udpræget Tendens til Centralisering, og denne Frygt forøges yderligere, hvis man erindrer sig det, den højtærede Minister nævnte, dengang denne Samling af Lovforslag blev forelagt i forrige Afdeling af denne Rigsdagssamling, hvor Ministeren meddelte, at man i Sverige var gaaet over til at lade Vejene gaa ind under Statens direkte Styrelse, gøre dem til Statsveje, og at Ministeren i Grunden godt kunde tænke sig noget i denne Retning. Mig forekommer det rimeligt, om man opgav Tanken om Oprettelse af et saadant stort Apparat som et Vejdepartement og i Sedet for oprettede et Vejdirektorat, hvor der i Stedet for 3 Chefsstillinger kun blev en enkelt.

I denne Forbindelse kan der ogsaa være Grund til at nævne, at den megen Tale om at lave en samlet Vejplan og et samlet Vejnet ikke er helt upaavirket af de Anlæg af strategiske Veje, som man har foretaget i andre europæiske Lande. Noget saadant er ikke alene ganske uden Betydning for os eller overflødigt for os, men det kan maaske indirekte komme til at tjene andre Interesser end Danmarks Interesser. Derfor tror jeg, vi skal være forsigtige med at lytte til den megen Tale om at lave et samlet Vejnet.

Det andet Forhold, jeg vil fremhæve, staar i Forbindelse med det, jeg nævnte om, at Vejspørgsmaalene hovedsagelig var knyttede til lokale Interesser, til Sogneinteresser, Amtsinteresser og Landsdelsinteresser. Der findes jo nemlig Organer, som kan varetage Sognenes og Amternes Interesser, naar det gælder Vejvæsenet, men der findes ikke noget tilsvarende, som kan varetage Landsdelenes Interesser. Vejnettet i Jylland er først og fremmest af Betydning for Jyderne, Vejnettet her paa Sjælland først og fremmest af Interesse for Sjællænderne o. s. v., og disse Landsdelsinteresser, som f. Eks. kunde finde Udtryk i Ønsket om at anlægge en Vej fra den ene By til den anden, gaaende igennem flere forskellige Amter, kan ikke overlades til Amtsraadene alene, og de behøver ikke at overlades til en Centraladministration, som maaske ikke engang er i Stand til at paatage sig disse Ting saa godt som en lokal Landsdels-Vejorganisation. Jeg kunde derfor tænke mig at foreslaa, at man i sine Overvejelser medtog Spørgsmaalet om Oprettelse af Landsdelsvejinspektorer, eet for Jylland, eet for Fyn og eet for Sjælland-Lolland-Falster, og saa over dem en Vejdirektør, men saadan at de nye Beføjelser, som ifølge dette Lovforslag skulde tildeles Departementet, blev lagt ud til Landsdelenes Vejstyre. Ved en Ordning som den her antydede vilde det blive muligt at opnaa, at de lokale Interesser bliver bevaret i videst muligt Omfang samtidig med, at der fandt den strengt nødvendige Centralisering Sted.«

Ved Behandling af Lovforslaget om Lukning af Thyborøn-Kanalen gennemgik Ove Hoff hele Thyborøn-Sagens Historie og udtrykte sin Betænkelighed ved, som det skete gennem Forslaget, at nedlægge Thyborøn Havn, der havde saa stor Betydning baade for Fiskeriet, for hele Vestkysttrafikken og endelig for den danske Flaade, der her kunde faa en værdifuld Flankestilling. Om denne Sag kan der henvises til Ove Hoffs Artikler i »*Det tredje Standpunkt*« 1943.

Scavenius' Bemyndigelseslov

Den 25. Maj meddelte Folketingets Formand, at Folketingsmændene Stærmose, Hoff og Arne Sørensen ønskede at forelægge *Forslag til Lov om Ophævelse af midlertidig Lov Nr. 452 af 11. November 1942 om Bemyndigelse for Regeringen til at træffe Bestemmelser til Opretholdelse af Ro, Orden og Sikkerhed*. Den Lov, der foresloges ophævet, var den berygtede Bemyndigelseslov, der var blevet vedtaget som et Led i den politiske Omdannelse, der skete ved Scavenius' Overtagelse af Posten som Statsminister i November 1942. Man havde sandsynligvis

fra tysk Side ønsket, at den nye Statsminister skulde udstyres med mere vidtgaaende Beføjelser, end der efter Forfatningen normalt tilkommer Regeringschefen. Bemyndigelsesloven havde altid været meget forhad i Befolkningen, og Forslaget om Ophævelse af den maatte ses som et naturligt Udtryk for den klare Oppositionspolitik, som Dansk Samlings Folketingsmænd var valgt til at føre i Tinget.

Røbert Stærmoser var Ordfører for Forslagsstillerne og sagde følgende:

»Efter den Lov, som foreslaas ophævet, og som jeg herefter kalder Bemyndigelsesloven, kan Regeringen ved kgl. Anordning udstede Forbud eller Paabud til Opretholdelse af Ro, Orden og Sikkerhed i det Omfang, hvori det skønnes nødvendigt for at modvirke Handlinger, der under de foreliggende alvorlige Forhold og Landets Besættelse af tyske Tropper er egnede til at bringe Landets Interesser i Fare. Regeringen kan endvidere gøre disse Handlinger strafbare og anvende alle de i Straffeloven omhandlede Straffemidler. Endvidere kan Regeringen ved kgl. Anordning fastsætte særlige Regler og Behandling og Paadømmelse af disse Sager, og de Forbud eller Paabud, der udstedes, kan ikke udfærdiges af en enkelt Minister paa egen Haand, men skal udfærdiges af den samlede Regering i et Statsraad. Bemyndigelsesloven giver saaledes Statsraadet Bemyndigelse til at gennemføre væsentlige Ændringer i Strafferetten og især Retsplejen, Ændringer, som efter min Gruppes Opfattelse kun bør kunne gennemføres af den lovgivende Magt, saaledes som den efter Grundlovens § 2 ligger hos Kongen og Rigsdagen i Forening.

Da den højtærede Justitsminister den 11. November 1942 forelagde Lovforslaget i dette høje Ting, motiveredes det alene med, at der kunde opstaa Situationer, hvor den lovgivende Magt ikke hurtigt nok kunde gennemføre en nødvendig Lov, og derfor maatte der gives en Bemyndigelse til Statsraadet. Trods min Gruppes meget kortvarige Deltagelse i dette høje Tings Arbejde, har vi alligevel flere Gange oplevet, at et Lovforslag er blevet gennemført i Løbet af faa Timer, og det er derfor vanskeligt at forstaa, at et Statsraad hurtigere end Rigsdagen kan træffe sin Beslutning. Hvis den højtærede Justitsminister vilde begrunde Lovens Nødvendighed med, at en Beslutning skal kunne gennemføres paa et Tidspunkt, hvor Rigsdagen ikke er samlet, maaa jeg henvise til Grundlovens § 25 om Udstedelse af foreløbige Love; efter almindelig statsretlig Opfattelse skulde det være muligt at anvende Grundlovens § 25 selv i Tilfælde, hvor Rigsdagen kun paa Grund af Ferie ikke er samlet til Møde.

Hovedsagen for min Gruppe ved dette Lovforslags Fremsættelse er, at Rigsdagen *skal* have og *skal* paatage sig et klart Ansvar for de Forholdsregler, Bemyndigelsesloven forudser. Der bør efter min Gruppes Opfattelse ikke gives en Regering Myndighed til at ændre Retsplejen og Strafferetten uden Rigsdagens Godkendelse, og især ikke under de nuværende Forhold.

Naar min Gruppe fremsætter dette Lovforslag, er det, fordi Bemyndigelsesloven er en Tilsidesættelse af den lovgivende Magt, der tilkommer Rigsdagen, og fordi min Gruppe mener, at et saa alvorligt Spørgsmaal som det, der her er Tale om, bør debatteres paa ny efter

den Ændring i dette høje Tings Personsammensætning, der fandt Sted ved Rigsdagsvalget den 23. Marts.

Jeg maa have Lov til at sige, at min Gruppe ikke ønsker at betjene sig af tomme Demonstrationer i sit Rigsdagsarbejde, og det vilde gøre os ondt, om dette Lovforslag kun opfattes som en saadan Demonstration. Det fremsættes ud fra den dybe Bekymring for de Følger, det vil faa for vort Folk, at der hersker Uklarhed om dansk Ret under de nuværende Forhold. En klar Retshævdelse og en levende Retsbevidsthed er de afgørende Betingelser for et Folks aandelige Sundhed. Herom taler f. Eks. ganske klart Vidnesbyrden fra Finland i Perioden 1899—1905 og fra Sønderjylland under Fremmedherredømmet. Bemyndigelsesloven er blevet opfattet som og er ogsaa faktisk en Krænkelse af Retsbevidstheden og bør derfor ophæves.

Jeg er klar over, at min Gruppes Lovforslag berører selve Spørgsmaalet om vort Lands folkeretlige Stilling, men hvad enten man nærer den Opfattelse, at vort Folk er inde under en krigerisk Okkupation eller en fredelig Okkupation i folkeretlig Henseende — og min Gruppe er af den Mening, at der den 9. April 1940 faktisk fandt en *occupatio bellica* Sted — saa maa det dog være klart, at Okkupanten kun kan tage Forbehold over for den danske Retsorden og Befolkningens private, økonomiske og kulturelle Liv, hvor det drejer sig om militære Interesser. Hvis der derfor skal foretages Ændringer i dansk Lovgivning paa Grund af Okkupantens militære Interesser, bør dette klart siges til vort Folk, thi kun derved kan Folkerettens Principper levendegøres, og kun derved kan vort Folks Retsbevidsthed holdes vaagen. Min Gruppe mener ogsaa, at en saadan Aabenhed paa Folkerettens omend nok saa spinkle og gyngende Grund vil tjene vort Lands Interesser over for Udlandet bedre end alle andre Motiveringer. Der er ingen Tvivl om, at der i Forholdet til Okkupanten er opnaaet en lempeligere Behandling vedrørende en Række enkelte Sager, ved at man har ladet Uklarhed med Hensyn til Danmarks folkeretlige Stilling raade. Men efter min Gruppes Opfattelse bør baade den enkelte Borger og alle ansvarlige inden for Retspleje, Administration og Lovgivningsmagt give Afkald paa saadanne Fordele, naar de tilslører den danske Retsorden, saadan som den eksisterer i vore Love, i Folkets Retsbevidsthed og i Folkerettens Grundsætninger. Jeg har fremsat disse almindelige Betragtninger, fordi de er Forudsætningen for dette Lovforslags Forelæggelse, og jeg udtrykker Haabet om, at en eventuel Forhandling om dette Lovforslag vil styrke den Forstaaelse af Retsbevidsthedens Nødvendighed, som vort Folk trænger til i disse Tider.« —

Det vil ikke undre nogen, at Forslaget aldrig blev sat til Behandling. Saadan set kunde det synes at være en tom Demonstration, og mange Aviser, navnlig Provinsbladene, omtalte da ogsaa Forslaget som en saadan. Men selv om der ikke kunde opnaas praktiske Resultater ved et saadant Lovforslag, havde det Betydning alene ved at vise, at der ikke var Enighed om den Kurs, der blev ført fra Regeringens Side, og ved at vise, hvorledes der i Befolkningen levede en dyb og inderlig Følelse for Betydningen af Frihed, Sandhed og Ret i det offentlige Liv.

Den tekniske Videnskabs Stilling

Den første Del af Juni Maaned blev brugt til Behandlingen af det store Kompleks af Pengebindingslove. Dansk Samling undlod at tage Stilling til dette Lovkompleks, dels fordi Partiet ikke kunde deltage i Udvalgsarbejdet, hvor de egentlige Oplysninger kom frem, og som Følge deraf ikke kunde tage Medansvar, og dels fordi man principielt var imod at medvirke til en Deflation paa den danske Del af Markedet, medens der samtidig foregik en fuldstændig uhæmmet Inflation paa den tyske Del af Markedet.

Den eneste større Sag, der derudover forelaa i denne Periode, var Statsministerens Forslag til Lov om Oprettelse af et teknisk-videnskabeligt Forskningsraad. Ogsaa ved denne Lejlighed holdt Ove Hoff en stor Tale, der var præget af hans særlige Sagkundskab paa disse teknisk-videnskabelige Omraader. Bortset fra en Række specielle Bemærkninger om Detaljer i Lovforslaget, fremsatte Ove Hoff følgende Betragtninger over Forskningens Placering i Samfundet:

»Det første Spørgsmaal er dette: Er en Institution som dette Forskningsraad paakrævet, og vil et Raad med den omtalte Opgave være i Stand til at gøre nogen Gavn? Og det andet Spørgsmaal: Yder den i Lovforslaget angivne S sammensætning af Raadet nogen rimelig Sikkerhed for, at de Raadet betroede Opgaver vil blive løst paa tilfredsstillende Maade?

Inden jeg gaar over til en direkte Besvarelse af disse to Spørgsmaal, som alle dette høje Tings Medlemmer sikkert vil indrømme er afgørende for Lovforslagets Berettigelse, vil jeg imidlertid gerne komme med nogle almindelige Betragtninger over Spørgsmaalet om Forskning i det hele taget. Jeg har selv i al Beskedenhed beskæftiget mig med det, man plejer at kalde teknisk-videnskabelig Forskning, men jeg har ogsaa gennem en længere Periode beskæftiget mig med Spørgsmaalet om, hvorvidt man i vor Tid bedømte Forskningsarbejdets Betydning for Udviklingen rigtigt. Mit Syn paa dette Spørgsmaal er formuleret i en Artikel, der fandtes i Tidsskriftet »Ingeniøren« for 8. April 1942, en Artikel, der har været citeret og kommenteret i forskellige tilsvarende Tidsskrifter i andre Lande. Jeg skal tillade mig ganske kort at resumere Tankegangen i denne Betragtning.

Det er en kendt Sag, at naar vore unge Videnskabsmænd vender hjem fra Studierejser i Udlandet, er deres Beretninger fulde af Beundring over de moderne og kostbart indrettede Forskningsanstalter, de har set, og maaske endnu mere over de svimlende Beløb, som de paagældende Steder stilles til Forskningens Raadighed, og det stadige Omkvæd er derfor dette: Hvis vi vil være med i Udviklingen og ikke sejles agterud, maa vi være med her og i det mindste ofre relativt lige saa store Midler paa Forskning, som Udlandet gør.

Begrundelsen for dette kan formuledes saaledes: Ud fra det store Kendskab, vi nutildags mener at have til Naturens Hemmeligheder, bør vi ikke mere lade det være saadanne Tilfældigheder som Tilstedeværelsen af Genier, der afgør vore næste Skridt. Vi regner med, at vi kender saa meget af det store Puslespil, at vi nu rationelt kan tilrette-

lægge Arbejdet med at pumpe Naturen for dens sidste Hemmeligheder, i Stedet for som hidtil at lade Opfindelserne og de store Opdagelser komme af sig selv. Og denne Mening er saa almindelig anerkendt, at selv om de fleste er klar over, at der ligger et ikke ringe Reklamemoment i de store Firmaers megen Forsken, kommer de fleste til den Slutning, at dette er en Arbejdsmetode, der er helt rigtig, og at jo før vi kommer i Gang med tilsvarende Metoder herhjemme, des bedre.

De fleste slutter sig derfor til dem, der kræver Forskningsarbejde, fordi de tror, at kun derigennem kan man være med i Udviklingen. De store Institutter og de kostbare Apparater tages af mange som en Selvfølge, fordi man regner med, at Kundskabens store Agre nutildags skal pløjes saa dybt, at der intet kan udrettes, om man ikke har de mest moderne Laboratorier o. s. v. Dette suppleres med den gængse Betragtning, at i vore Dage er Videnskabernes Omraade blevet saa omfattende, at den eneste Mulighed, et Menneske har for at naa helt frem til Grænsen for det ukendte, er, at det specialiserer sig saa stærkt som overhovedet muligt.

Formaalet med det Forskningsarbejde, der Verden over anstilles, er at vinde nyt Land for Menneskeaaenden, men Spørgsmaalet er, om Hovedbetingelsen for dette Arbejde er Laboratorier, Instrumenter og Bevillinger, eller om det er Tilstedeværelse af Geni og Intuition. Og Svaret herpaa er, at Ørsted, Rømer og utallige andre har ydet deres banebrydende Indsats uden den moderne Forsknings Hjælpemidler, medens intet Institut i Verden kan sætte nogen Gennemsnitsvidenskabsmand i Stand til at præstere en Ørstedes eller en Rømers Gerning. For at kunne præstere Landvindingsarbejde for Menneskeaaenden, kræves nemlig eet: *Aand*, og den, der er udrustet hermed, vil kunne gøre sin Indsats, selv om de ydre Arbejdsforhold er ringe, medens Summen af alle de flittige Specialisters Gerning aldrig vil kunne blive noget tilsvarende, hvis deres aandelige Udrustning ikke er langt over Gennemsnittet. Dette betyder ikke, at de store Forskningsinstitutter i Udlandet ikke gør Gavn, men det betyder, at de ikke evner at skabe Muligheder for ny Landvinding, og det betyder, at vore Muligheder for at ligge foran i Udviklingen, ikke er et Spørgsmaal om, hvordan vi organiserer og finansierer vort Forskningsarbejde.

For at forstaa, hvorfor man i Udlandet lægger saa megen Vægt paa Forskningen, maa man gøre sig klart, at vi her i Danmark — og vel hele Norden — har fulgt en hel anden Linje for at opnaa at hævde os, end de store Industrilande har fulgt. I de store Lande har man lagt Udviklingen af Erhvervslivet i Hænderne paa Specialister, som til Gengæld er udstyret med alt, hvad Penge har kunnet skaffe. Vi herhjemme har fulgt den Linje, at vi har ladet det være hver enkelt Dygtighed og Forstaaelse, lige fra den menige Arbejders til den øverste Chefs, som var det bærende i vor Udvikling. Linjen, som har ført til de store Forskningsanstalter, er bygget paa Anvendelsen af lutter Led med en langt mere alsidig Uddannelse, end deres daglige Arbejde kræver, og med Hovedvægten lagt paa, at der kan tildeles hvert enkelt Led et personligt Ansvar.

Vi har lagt an paa at gøre os konkurrencedygtige i Kraft af hvert enkelt Leds Kvalitet, maaske ikke saa meget i Kraft af nye Opfindelser, og vi har samtidig gjort Brug af de Opfindere af Guds Naade, som er vokset op hos os, medens man kan sammenligne den anden Metode, som bruges i Udlandet, med et storstilet Forsøg paa ved Drivhusforædling kunstigt at fremelske store Aander.

Resultatet heraf er blevet, at der er vel ikke noget af de nordiske Lande, der kan siges at være forfordelt med store Aander, og intet af Drivhusene har kunnet pøde Grene, der bar Genialitetens Frugt ind paa normale Stammer, og dette skyldes for en meget væsentlig Del, at Aand kun kan trives i Frihed. Den organiserede, systematiske Forskning maa lægge Arbejdet an efter Skemaer og maa kræve bestemte Resultater, og under saadanne Arbejdsforhold trives Aand ikke.

Dansk Samling maa ikke spørge

Ved Mødet den 24. Juni kom der igen to Mærkesager for Dansk Samling paa Rigsdagens Bord.

For det første meddelte Dansk Samlings Rigsdagsgruppe Formanden, at den ønskede at stille følgende Forespørgsel til Forsvarsministeren:

Hvilke Oplysninger kan Forsvarsministeren give Folketinget om Begrundelsen for, at Ministeren i Skrivelse af 1. Juni 1943 til den danske Hærs Afdelinger paa Regeringens Vegne har givet Befalingsmænd, der ønsker at deltage i tysk eller finsk Krigstjeneste, Tilsagn om, at denne Tjenestetid medregnes ved Beregning af Alderstillæg og Pension, skønt dette er i Strid med Hærloven af 7. Maj 1937 § 92, Stk. 6, og hvorledes vil Ministeren begrunde, at der i samme Skrivelse gives Tilsagn om, at nævnte Hærlovs Bestemmelser om Forfremmelse i givet Fald vil blive ændret til Fordel for de Befalingsmænd, der gaar i Besættelsesmagts Tjeneste, skønt en saadan Ændring kun kan finde Sted ved en særlig derom vedtagen Lov?

Baggrunden for den omtalte Skrivelse giver sig selv, og det giver ligeledes sig selv, at Forespørgslen blev nægtet Fremme, forøvrigt efter at Frits Clausen i en Tale ved Tillægsbevillingslovens 3. Behandling havde udtalt en Anerkendelse til Forsvarsministeren for den nævnte Skrivelse.

Vaaben til Politiet

Dernæst forelagde Justitsministeren Forslag til midlertidig Lov om Pligt til at stille Skydevaaben og Motorkøretøjer til Raadighed for Rets-, Politi- og Fængselsvæsenet. Under Behandlingen af denne Sag holdt Stærmoste to Taler, ved 1. og 3. Behandling. Ved 1. Behandling sagde Stærmoste:

»Det foreliggende Lovforslag tilsigter at give Justitsministeren Bemyndigelse til at ekspropriere de Vaaben og den Ammunition, som blev tvangsafleveret af Ejerne i Juni 1940 i Henhold til Lov af 10. Maj samme Aar. Jeg maatte selv i 1940 aflevere mit Gevær 89, og

jeg er ganske sikker paa, at mange havde samme Følelse ved denne Aflevering som jeg, jeg følte det som en Beskæmmelse, at Øvrigheden forlangte denne Aflevering med den Motivering, at det skulde ske af Hensyn til Retssikkerheden. Der var ikke dengang nogen Mangel paa Vaaben til Udrustning af Politiet, og ved at motivere Tvangsafleveringen paa denne Maade sagde Øvrigheden i Virkeligheden til Borgerne: Vi har ikke Tillid til jer, vi tør ikke stole paa jer. De allerfleste af dem, som deponerede deres Vaaben, har derfor sikkert følt Bitterhed derved, en Bitterhed som vækkes igen ved det foreliggende Forslag.

Der kan imidlertid have været andre tvingende Grunde end Øvrighedens Mistillid til Borgerne for Tvangsafleveringen i 1940. Under en Okkupation kan Besættelsesmagten efter hævdvundne folkeretlige Regler og gældende folkeretlige Aftaler foretage Indskrænkninger i de almindelige Borgerrettigheder i det besatte Land og herunder paa-byde Udlevering af de enkelte Borgeres Vaaben og Ammunition. Om et saadant Paabud har foreligget fra Okkupanten, saaledes at Tvangsafleveringen i 1940 skyldtes et Magtbud udefra, eller den udelukkende skyldtes Myndighedernes Mistillid til Borgerne, ved jeg ikke noget om, det maa Fremtidens Historikere fortælle os noget mere om. Det vilde have været lettere at aflevere Vaabnene i 1940, hvis vi havde kunnet gøre det uden Bitterhed mod vor egen danske Myndighed.

Da jeg afleverede mit Gevær 89, kunde jeg ikke undlade at sende en Tanke ned til et lille demokratisk Foregangsland, Schweiz, hvor der baade under Freds- og Krigsforhold raader et ganske andet nært Tillidsforhold, jeg tør ligefrem sige nært Fortrolighedsforhold mellem Øvrighed og Borger end de Forhold, som raader i vort Land. Jeg var engang paa Besøg hos en ung Schweizerbonde og saa med Beundring hele hans Bedrift. Da han viste mig Indholdet af sit Klædeskab, fik jeg det allerstærkeste Indtryk, jeg overhovedet modtog af det schweiziske Folkestyre. Her havde han sit Militærgevær med 60 skarpe Skud, Haandvaaben og fuld Mundering. Saa meget betroede Øvrigheden ham og hans Landsmænd, saa stærk var Ansvarsfølelsen for Land og Folk, at denne Bevæbning kunde betros den enkelte. Og Tilliden krænkedes ikke. En schweizisk Konsul her i København blev engang spurgt, om der aldrig fandt Misbrug Sted af disse Vaaben. Nej, svarede han, det gør der ikke. Det hænder naturligvis ogsaa hos os, at der sker et Mord, men det er ejendommeligt, at Forbryderne aldrig forgriber sig paa de betoede Vaaben.

Naar den frie schweiziske Bonde og Borger møder op til Folkeforsamlingen og til Tegn paa sin Stemmeret hæver sit gamle Sværd over sit Hoved, er det ikke en tom antikveret Parade. Indholdet derhjemme i Klædeskabet fortæller, at der endnu i Schweiz lever et Folkestyre, hvis Grund er en gensidig Tillid mellem frie Borgere og en stærk Øvrighed, og det kan siges saa stærkt, at Schweizeren vilde føle sig rent ud som Træl, hvis han skulde bøje sig under en Lov som den, der tvang os til at aflevere Vaabnene i 1940.

Nu nytter det vel imidlertid kun lidt at tale om den Krænkelse af Frimandssindet, som blev begaaet dengang. Men det skal siges ved

denne Lejlighed, at hvis vor Øvrighed i 1940 handlede paa eget Initiativ uden noget Krav fra Okkupanten, falder en Del af Skammen paa vor egen Øvrighed.

Det er heller ikke ud fra disse personlige og for mange vel desværre uforstaaelige Følelser, jeg her har skildet, jeg ønsker at føre en klar Opposition mod det forelagte Lovforslag.

Af den højtærede Justitsministers Forelæggelsestale fremgik det, at navnlig de nye Opgaver, Politiet har faaet med Kyst- og Jernbanebevogtning, har ført et saadant Vaabenbehov med sig, at det ikke kan dækkes ved Indkøb, og man ser ingen anden Udvej end at ekspropriere Borgernes afleverede Vaaben til dette Formaal. Hvis man gaar med til at skaffe Politiet Vaaben paa den foreslaaede Made, betyder det imidlertid, at man samtidig godkender, at det er en dansk Politiopgave at bevogte Kyster og Jernbaner under de nuværende Forhold. Vor Gruppe mener imidlertid, at det ganske klart bør fastslaas, at denne Bevogtning ikke er en politimæssig, men en militær Opgave, som det danske Politi overhovedet ikke bør sættes til at løse.

Det har altid tidligere være anerkendt, at Bevogtning af Jernbaner, Broer, Kyster o. lign. var militære Opgaver og i Krigstider Opgaver, som skulde løses af militære Styrker, som i givet Tilfælde var kampklare og havde Stilling som Kombattanter. Under Verdenskrigen 1914—18 blev disse Opgaver varetaget af danske militære Styrker, og f. Eks. ved Ruhrbesættelsen i 1923 foretoges denne Bevogtning af de franske og engelske Besættelsestropper. Blandt Politiets Embedsmænd er det da ogsaa en udbredt Opfattelse, at der især i den senere Tid er paalagt Politiet herhjemme rent militære Opgaver. Det er min Gruppes Opfattelse, at det danske Politi ved at overtage en Del af Jernbanebevogtningen og en Del af Kystbevogtningen er blevet sat ind i en Tjeneste, som efter Besættelsens hele Karakter og almindelig folkeretlig Sædvane og gældende Regler alene bør udøves af Besættelsesmagtens militære Styrker.

En Del af Bevogtningen er overdraget det danske Politi, sagde jeg. Det understreger netop Opgavernes militære Karakter, at man ikke har overladt hele Bevogtningsopgaven til det danske Politi, men kun de Dele af den, som man formentlig har skønnet var af mindre strategisk Betydning. Besættelsesmagtens militære Styrker foretager en Del af Kystbevogtningen, en Del af Bro- og Jernbanebevogtningen, den anden Del er overladt til vort Politi; der har altsaa fundet en Deling Sted, og efter hvilke andre Synspunkter end netop strategiske, altsaa militære, kan denne Deling have fundet Sted

Man behøver ikke at være militært sagkyndig for at se, at Politiets Opgave med Bevogtningstjenesten er rent militær. Men hvordan bliver da vore Politibetjentes Stilling? Er de Soldater? Er Politiet blevet militariseret ved Overtagelsen af disse Opgaver? Hvordan det kan komme til at foreligge i Virkeligheden, kan vi vel alle være klar over. Der er en aabenbar Risiko for, at danske Politibetjente kan blive betragtet som Kombattanter. En Politibetjent er i Uniform fra Top til Taa, han bærer Vaaben, nogle Steder Riffel, andre Steder kun Pistol. Det kan derfor gaa saaledes, at han i en given Situation paa sin

Post ikke vil faa Tid til at vise sit Politiskilt frem og derved legitimere sig som Non-Kombattant over for eventuelle fremmede Tropper, der pludselig trænger ind i Landet og indvikler ham i en rent militær Kamp.

Rigsdagen bør stille det rimelige og klare Krav til Regeringen, at der trækkes et saa skarpt Skel som muligt mellem de militære Bevogtningsopgaver og de civile Ordensopgaver. De militære Bevogtningsopgaver tilfalder efter tidligere Okkupationspraksis og almindelige Folkeretsregler Besættelsesmagten alene, de civile Ordensopgaver kan Politiet som hidtil tage sig af. Det er ganske urimeligt, at det danske Politi skal stilles ind som en Formation i Besættelsesmagten ved Løsningen af de militære Opgaver, der alene tilfalder denne.

Hvis dette klare Skel trækkes, er der ingen Nødvendighed for at gennemføre det foreliggende Lovforslag. Skulde det blive forlangt gennemført udefra senere, er det en anden Sag, men lad da Rigsdagen og vort Folk faa ganske klar Besked om et saadant eventuelt nyt Lovforslags Baggrund. Det er i det hele taget min Gruppes Overbevisning, at de danske Øvrighedsinstansers — og ogsaa Rigsdagens — eneste Eksistensberettigelse under de nuværende Forhold er den, at vore lovgivende, udøvende og dømmende Myndigheder forsvarer dansk Ret og fører alle Sager efter en klar folkeretlig Linje i Forholdet til Besættelsesmagten. Befolkningen bør oplyses om et besat Lands Rettigheder, og man bør vise vort Folk den Tillid ganske klart at fortælle, hvornaar der gennemføres Love eller andre Foranstaltninger, der kræves gennemført med militær Begrundelse fra Besættelsesmagtens Side. Det dansk-tyske Forhold vil efter vor Formening være bedst tjent med en saadan ganske aaben Optræden.

Det er ikke urimeligt at forlange, at der trækkes det klare Skel mellem militære og civile Opgaver, og at vore Myndigheder derefter hævder, at kun de civile Opgaver kan angaa det besatte Lands Øvrighedsinstanser. Vor Gruppe er ikke blind for, at en saadan Holdning kan koste Ulemper eller endog Ofre, men det er Ulemper og Ofre, som maa tages for vort Lands Fremtids Skyld. Det kan ikke være vanskeligt at paavise, hvad der i den foreliggende Sag er den militære og hvad der er den civile Opgave.

Da Lovforslaget hviler paa den Forudsætning, at det danske Politi skal løse militære Opgaver, der er Politiet uvedkommende, maa jeg opfordre til, at der stemmes imod Lovforslaget.«

Den sidste Tale

Forslagets tredie Behandling blev den sidste Sag, der behandledes i Folketinget før den 29. August, og Stærmose blev saaledes det sidste af Folketingets Medlemmer, der havde Ordet før Befrielsen. Stærmose sagde:

»Da dette Lovforslag var til 1. Behandling, redegjorde jeg paa min Gruppes Vegne for Grunden til, at min Gruppe agter at stemme imod Forslaget.

Grunden til vor Modstand imod Forslaget er den, at det hviler paa

den Forudsætning, at det danske Politi skal varetage militære Opgaver, hvis Løsning alene bør paahvile den tyske Besættelsesmagts militære Styrker. De Opgaver, der tænkes paa, er Bevogtning af Kyster, Jernbaner, Viadukter, Banegaarde og Broer.

Den højtærede Justitsminister udtalte ved Sagens 1. Behandling, at denne Bevogtning ikke er en militær Opgave, men begrundede kun denne Udtalelse med, at Jernbanebevogtningen er indrettet af Hensyn til Sabotage, og Sabotage er dog noget, Politiet skal bekæmpe — som den højtærede Minister udtrykte det.

Et saadant Synspunkt kan imidlertid efter min Opfattelse kun gøres gældende med visse ganske bestemte Forbehold. Ogsaa for Sabotage gælder det, at der maa skelnes mellem Angreb paa militære Maal — altsaa under de nuværende Forhold paa Besættelsesmagts Materiel, Anlæg og Personel — og Angreb paa civile Maal, f. Eks. danske Virksomheder af forskellig Art.

I denne Forbindelse tillægger jeg det stor Betydning, at de sædvanemæssige og vedtagne Folkeretsregler for Forholdene under en Okkupation ganske klart formulerer den Bestemmelse, at enhver Ødelæggelse af Trafikmidler, Broer, Kanaler, Gader og Veje, Jenbaner, Telegraf o. s. v. skal betegnes som en *militær* Forbrydelse, der principielt falder ind under Okkupantens Krigsstrafferet, medens de samme Regler betegner en Del andre Forbrydelser som ikke-militære.

Efter Folkeretten kan der saaledes træffes et ganske klart Skel mellem militær og ikke-militær Retsforfølgelse af Sabotage. Vore egne danske Myndigheder søger iøvrigt allerede at trække et saadant Skel. Jeg kan f. Eks. henvise til, at Pressen har modtaget Direktiver om at betegne Angrebene paa Besættelsesmagts Materiel og Anlæg som Sabotage, medens Angrebene paa ikke-militære Maal skulde betegnes som Hærværk, Ødelæggelse el. lign.

Ogsaa dette sidste Forhold skulde kunne underbygge den Opfattelse, at Politiet ved sin Indsats mod Sabotage løser en militær Opgave ved den Jernbane- og Kystbevogtning, hvoraf Besættelsesmagten røgter en Del og det danske Politi en anden Del.

Den højtærede Justitsminister valgte i sit Svar til mig at se bort fra mine Henvisninger til, at disse Bevogtningsopgaver tidligere har været anerkendt som militære Opgaver.

Jeg nævnte bl. a., at denne Bevogtning blev udført af vore egne militære Styrker og ikke af Politiet under forrige Verdenskrig. Endvidere nævnte jeg som Eksempel paa Praksis under en Okkupation, at det var de engelske og franske Tropper, der under Ruhrbesættelsen i 1923 udførte denne Bevogtning af Jernbaner og Kanaler og ikke det tyske Politi.

Jeg havde troet, at saadanne Henvisninger til Fortilfælde maatte kunne gøre Indtryk paa en Jurist som den højtærede Justitsminister, der vel netop som Jurist maa være vant til at tage Hensyn til Fortilfælde og Retspraksis.

Disse Fortilfælde og Bevogtningens klare militære Karakter stiller efter min Mening hele Sagen saa klart, at jeg har meget vanskeligt ved at tro, at det ikke inden for Regeringen skulde have været drøftet,

om Bevogtningen af Jernbanerne ikke burde løses som en militær Opgave. Det kan vel imidlertid næppe nytte noget at spørge den højtærede Justitsminister, om man da overhovedet ikke har haft Syn for Opgavens militære Karakter, før Regeringen traf Beslutning om, at Politiet skulde løse den, men jeg vil alligevel bede den højtærede Minister svare mig paa dette Spørgsmaal.

Spørgsmaalet om Politiets Risiko for at blive behandlet som Kombatanter, hvis Krigen skulde komme os nærmere, tog den højtærede Minister efter min Opfattelse for let paa. For uniformerede, bevæbnede Politibetjente paa Poster ved Broer og Jernbaner eller paa Kystvagt er der under de nuværende Forhold en reel Risiko for at blive indblandet i krigsmæssige Forviklinger. Det er efter min Mening ganske uforsvarligt under de nuværende Forhold at sætte en helt ung Reservebetjent, svagt bevæbnet med en Pistol, hvormed han kun inden for 25—30 Meter har en maadelig Træfsikkerhed, sammen med en ubevæbnet Banearbejder ud paa disse Poster. Hvis Myndighederne fortsat vil tage Ansvaret for at give Politiet disse militære Opgaver, maa man gaa videre og baade udruste og uddanne disse Politivagter militært med de mest moderne automatiske Haandvaaben, og man maa give Folkene paa disse Poster klare Instrukser om, hvorledes de i givet Fald skal optræde over for f. Eks. regulære Faldskærmsjægere af en fremmed Hærs Styrker.

For nogle Uger siden bragte nogle Aviser en Historie, der kaldte paa Smilet. En Politibetjent, der ikke kunde faa sit Gevær til at fungere, sendte det til Reparation, men det viste sig, at Geværet var i fin Orden; der var ikke det mindste i Vejen med det. Betjenten havde blot glemt at dreje paa Magasinets Afspærringsgreb.

Bag denne Historie om en utrolig Ukendskab til Geværets Indretning ligger der en dybt alvorlig Anklage mod de ansvarlige Myndigheder for en manglende Forstaaelse af hele Opgavens Natur. Hvis man vil give Politiet militære Opgaver, skal man gaa videre og tage Konsekvensen, og Konsekvensen er den, at man militariserer Politiet. Det er selvmodsigende, naar f. Eks. »Social-Demokraten« skriver en ledende Artikel imod Politiets Militarisering, samtidig med at Socialdemokratiets Ordfører ved sin Holdning i den foreliggende Sag godkender, at Politiet har faaet militære Opgaver.

En ganske ung Reservebetjent paa godt 20 Aar med en Pistol eller et Gevær, hvis mest elementære Mekanisme han ikke kender, ledsaget af en Banearbejder med et rødt Flag eller en Blinklygte — det er en Bemanding og en Udrustning, der virker ganske parodisk paa Baggrund af den Alvor, der en skønne Dag eller Nat, f. Eks. ved en pludselig Invasion, kan vise sig at være i denne saare mærkværdige Polititjeneste.

Jeg har den Opfattelse, at hele denne Bevogtningstjeneste er af militær Art og derfor det danske Politi ganske uvedkommende. Bevogtningen bør alene varetages af Besættelsesmagtens militære Styrker. Dette Synspunkt bygger paa klare folkeretlige Grundsætninger.

Jeg tager ikke i Betænkning yderligere at karakterisere det foreliggende Lovforslag som fuldstændig holdningsløst i baade retslig og

national Henseende, og jeg finder, at det derfor burde mødes med Modstand fra mange Sider.

De Medlemmer af dette høje Ting, der hylder pacifistiske Anskuelser — og jeg vilde tro, dette særlig gælder Medlemmer af Retsforbundets og af Det radikale Venstres Grupper —, maatte ganske naturligt kunne sige nej til et Lovforslag, der godkender, at den civile Ordensmagt sættes ind over for Opgaver, der baade historisk og aktuelt er at betegne som militære.

Jeg vil ogsaa sige, at i Ugerne før Valget den 23. Marts kunde man, navnlig blandt yngre Konservative, høre en Hviskekampagne, hvorunder man sagde: Vi vil have »Nej-Mænd« valgt ind. Nu er det ikke ganske klart for en udenforstaaende, hvad man i Grunden forstaar ved en konservativ Nej-Mand, men det er formentlig først og fremmest til disse Nej-Mænd i Det konservative Folkeparti, jeg skal rette min Opfordring til at stemme imod et Forslag, der er nationalt holdningsløst, fordi det godkender, at der bliver paalagt nogle af vore Landsmænd, der er danske Tjenestemænd, militære Opgaver, som ingen med Rette kan kræve af dem, Opgaver, hvis Løsning giver disse Tjenestemænd en Stilling, der, udefra bedømt, sætter dem ind i et Samarbejde med den fremmede Besættelsesmagt. Det vilde være saare naturligt, om vi ved denne Lejlighed fik at se nogle af de konservative Nej-Mænd, som navnlig de yngre inden for den konservative Lejr har stemt paa ved Valget.

Jeg har allerede omtalt »Social-Demokraten«s Indsigelse mod Politiets Militarisering. Der er ved Afstemningen om det foreliggende Forslag Lejlighed til, at Medlemmer af den socialdemokratiske Gruppe erklærer sig enige med deres Partis Hovedorgan ved at tage Afstand fra Forslaget.

Til Partiet Venstres Medlemmer i dette høje Ting vil jeg gerne sige, at Venstre har en særlig Rets- og Frihedstradition at værne om — ikke bare i skønne Ord, naar der tales ved V. U.-Møder eller ved Grundlovsfester. Over Halvdelen af Venstres Folketingsgruppe bestaar af jyske Bønder, og blandt dem har Retsindigheden altid været sat særlig højt. Det er trist, hvis det viser sig, at Venstre, og særlig trist, hvis det viser sig, at det jyske Venstre glemmer Bergs Ord om ikke at gaa paa Akkord med Uretten, for vi har Brug for disse Ord nu, da vi trænger til at hævde Folkeretten, en Ret, der ganske klart er vor.

Der var forleden et Medlem af dette høje Ting, der sagde til mig: »Det er haabløst, at De taler om Folkeretten, for den eksisterer ikke under de nuværende Forhold.« En saadan Opfattelse er helt ved Siden af al Virkelighed. Der eksisterer Folkeret ogsaa under de nuværende Forhold. Der eksisterer en Række Sædvaner og en Række Regler, som netop angaar en militær Besættelse som den, vort Folk lever under, og det er Rigsdagens, det er vor fornemste Pligt at hævde denne Folkeret netop under de nuværende Forhold.

Jeg har ingen Myndighed til over for det høje Ting at sige noget om, hvordan Historiens Dom over Rigsdagen vil blive, hvis denne Pligt svigtes, men jeg tør i hvert Fald minde om, at vi er inde under Historiens Dom ogsaa ved en Afgørelse som den, der nu skal træffes.

Lad mig slutte med nogle Ord til den højtærede Justitsminister. Under Arbejdet med denne Sag er jeg blevet klar over, at den Ammunition, der er blevet inddraget fra Borgerne, og de Vaaben, der er blevet tvangsafleveret, allerede for flere Maaneder siden er blevet tage i Brug af Politiet eller Fabriksvagter. Jeg har derfor god Grund til at tro, at der i flere Maaneder har været disponeret over de afleverede Vaaben uden Lovhjemmel, saa den højtærede Minister er kommet noget sent paa det med det forelagte Lovforslag.

Det gør et daarligt Indtryk paa nye Medlemmer af Folketinget at opleve, at der virkelig kan administreres uden Lovhjemmel. Min Gruppe søgte forgæves Lejlighed til at paatale et saadant Forhold over for den højtærede Forsvarsminister for faa Dage siden. Nu ønsker jeg at paatale dette lignende Forhold i Forbindelse med den foreliggende Sag. Og det er sikkert ikke blot paa nye Medlemmer af Tinget, det gør et daarligt Indtryk, naar der administreres uden Lovhjemmel. Jeg kan f. Eks. henvise til, at afdøde Dr. Krag i 1941 ved to Lejligheder paatalte Tilsidesættelser, først af den udenrigspolitiske Nævn over for Udenrigsminister Scavenius, dernæst Tilsidesættelse af Rigsdagen over for daværende Finansminister Buhl. Dr. Krag sagde ved en af disse Lejligheder, at Rigsdagen ikke, heller ikke under de nuværende Forhold skulde være en Ja-Institution, hvis Medlemmer blot bøjede sig for Regeringens Forslag.

Jeg vil over for den højtærede Justitsminister paa samme Maade protestere imod, at Folketinget ved denne Lejlighed blot skal fungere som et Posthus, hvortil en Minister kan indlevere Sager til mekanisk Afstempling.»

Herpaa svarede Justitsministeren:

»Det ærede Medlem Hr. Stærmoses Udtalelser giver mig ikke Anledning til Bemærkninger ud over, hvad jeg allerede har fremført ved Lovforslagets første Behandling i Tinget.«

Men ved den følgende Forelæggelse af Forslaget i Landstinget var han blevet klog af Skade og indrømmede paa Forhaand, at Vaabnene faktisk forlængst var blevet taget i Brug.

★

★

★

DANSK SAMLINGs Rigsdagsarbejde i Foraarsmaanederne 1943 var ikke omfattende, men det fik sin store Betydning ved at lægge en ganske klar Linje ud for den Politik, der langt tidligere burde være ført i Forholdet til Tyskerne.

Efter den 29. August

Christiansborg, den 21. Okt. 1943.

Den Befuldmægtigede for det tyske Rige,

Hans Excellence Dr. Best.

Undertegnede ønsker paa Dansk Samlings Øversteraads og Rigsdagsgruppens Vegne overfor Deres Excellence at give Udtryk for den Harme og den Afsky, Forfølgelsen af Jøder og Deportationer af disse og andre danske Statsborgere, der var interneret af den danske Stat i H. t. Lov af 22. Aug. 1941, har fremkaldt i vort Folk.

Den militære Undtagelsestilstand erklæredes den 29. Aug. d. A. i Henhold til Artiklerne 42-56 i Haagerlandkrigsreglementet, og den tyske Øverstbefalende gav i sin Proklamation til vort Folk dette Løfte: *Enhver Borger i Danmark, som efterkommer denne paa folkeretsligt Grundlag hvilende Krigslov, tilsikres Personens og Ejendommens Beskyttelse i Henhold til Loven.*

Vi protesterer imod den Krænkelser af Folkerettens Grundsætninger, som har fundet Sted ved Iværksættelsen af Jødeforfølgelserne og fremhæver med Henviisning til den tyske Øverstbefalendes Proklamation, at disse umenneskelige Forfølgelser og Deportationer ogsaa af vort Folk opfattes som et Løftebrud fra de tyske Myndigheders Side.

Vi ønsker endvidere overfor Deres Excellence at udtrykke som vor Opfattelse:

at Idømmelse af kollektive Straffe — som f. Eks. Bøderne paa Københavns Kommune — strider mod Landkrigsreglementets Artikel 50 .

at den tyske Øverstbefalendes Proklamation om Beslaglæggelse af privat Ejendom strider mod Artikel 46, der udtrykkelig siger, at privat Ejendom er ukrænkelig.

og at den Beslaglæggelse af Folkehøjskoler og andre Skoler, der har fundet Sted siden 29. August d. A. er en Krænkelser af Artikel 56.

Vi fremsætter denne Protest ud fra en dyb Medfølelse med vore haardt ramte Medborgere, men ogsaa ud fra en alvorlig Bekymring for det fremtidige Naboforhold mellem det tyske og danske Folk. Vi udtrykker vor dybe Sorg over, at Uretten skal ramme uskyldige Medborgere, men det smerter os ogsaa, at denne Uret for en lang Fremtid vil ødelægge det dansk-tyske Forhold.

Robert Stærmose.